

990605-3

Možná, že se leckomu bude zdát, že jsem příliš mnoho mluvil o prorocích a o Ježíšovi a že jsem příliš často citoval z bible. Důvod, proč jsem tak učinil, je však prostý: evropské demokracie a evropská občanská společnost jsou nemyslitelné nejen bez navazování na staré Řecko a na Řím, ale také a dokonce zejména na odkaz tradic izraelských. Obě tradice vykonávají nadále svůj vliv, ale v důsledku vážných ztrát dějinného povědomí, jakož i mnoha ideologických deformací (a to nejen v posledních pěti desíletích, ale už dlouho předtím) právě ona stará židovská tradice nebyla a dosud není dost reflektována, a to nejen obecně, ale zejména v křesťanských kruzích, jejichž odpovědnost je v tomto případě nepochybně větší. To vedlo k tomu, že občanská společnost je především chápána jako společnost většinová a že perspektivy nejruznějších menšin, jimž se přiznávají dokonce zvláštní práva, jsou viděny pouze ve dvojí formě: buď jde o cestu adaptace (a tím vlastně zániku) nebo o cestu k „folklóru“ a ke „skanzenům“. A právě proto se mi zdálo jako mimořádně důležité připomenout, že některé „menšiny“ mohou mít obrovský význam pro budoucnost, i když se jim v přítomnosti upírá někdy dokonce i právo na existenci. Jediným ani hlavním problémem občanské společnosti není neschopnost nebo nevůle některých (okrajových nebo za okrajové pokládaných) členů společnosti se přizpůsobit, ale neschopnost nebo nevůle většinových představitelů kritickým hlasům vážně naslouchat, pokoušet se jim porozumět a možná tak rychleji najít nápravu všude tam, kde má etablovaná občanská společnost tendenci ustrnout, stávat se sterilní a bezperspektivní a upadat, aniž by si to přiznávala a dokonce aniž by to pozorovala. Může vůbec demokracie a občanská společnost přežít a dále se rozvíjet v tomto světě plném násilí, nenajde-li se dost lidí, kteří nehledají především domov a zajištěnost pro sebe, ale jsou schopni a ochotni vzít na sebe riziko vlastní nezajištěnosti a možná dokonce velkých vlastních ztrát při hledání cest k nápravě věcí lidských?

(Písek, 990605-3.)